

ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับ

การส่งเสริมประชาธิปไตย จังหวัดฉะเชิงเทรา

Sub-district Democracy Development Center (SDDC), Office of the Election

Commission and the Promotion of Democracy in Chachoengsao province

คณธรส อินวงศ์

Khontharos Inwong

6614830081@rumail.co.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิธีการดำเนินการในการบริหารงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการส่งเสริมประชาธิปไตย จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการส่งเสริมประชาธิปไตย จังหวัดฉะเชิงเทรา 3) นำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ในการบริหารงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการส่งเสริมประชาธิปไตย จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร และการวิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ด้วยการแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผลการศึกษา พบว่า ดำเนินการของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล แบ่งเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการ ศูนย์จัดให้มีการอบรมในการทำกิจกรรม 2) ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย 3) ด้านขยายเครือข่ายพลเมือง 4) ด้านส่งเสริมหมู่บ้านชุมชนประชาธิปไตย 5) ด้านส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตย 6) และด้านมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการส่งเสริมประชาธิปไตย จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า 1) ปัญหาด้านงบประมาณ 2) ปัญหาด้านสถานที่ 3) ปัญหาด้านบุคลากร 5) ขาดการประชาสัมพันธ์ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล แนวทางการแก้ไขปัญหา คือ 1) ประชาสัมพันธ์ภารกิจของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล 2) มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการกิจและบทบาทหน้าที่ของกรรมการศูนย์ 3) จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ และชัดเจน 4) ตรวจสอบติดตาม ประเมินผลโดยสนง.กกต. 5) สรรหาบุคลากรที่จะมาเป็นกรรมการศูนย์หลากหลายอาชีพ และเป็นผู้นำชุมชน

คำสำคัญ : ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ; สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ; ศส.ปชต.

Keyword : Sub-district Democracy Development Center ; Office of the Election Commission ; SDDC

*บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.)

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการส่งเสริมประชาธิปไตย จังหวัดฉะเชิงเทรา

** นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทนำ

ประเทศไทยของเรามีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คำว่า “ประชาธิปไตย” มาจากคำสองคำ คือ “ประชา” + “อริปไตย” ซึ่งหมายถึงอำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน ดังนั้น ประชาธิปไตยของไทย หัวใจจึงอยู่ที่ “ประชาชน” ในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย “พระมหากษัตริย์” ในฐานะองค์ประมุข “รัฐธรรมนูญ” ในฐานะกติกาสูงสุดของประเทศ ที่กฎหมาย คำสั่ง หรือการกระทำใดๆ จะขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญมิได้ และ “การเลือกตั้ง” เป็นกลไกหรือช่องทางการใช้อำนาจอธิปไตยของประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2564)

หลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การปลูกฝังหลักคุณธรรมให้ประชาชน ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะของบุคคลที่จะช่วยยกระดับและรักษาประชาธิปไตยให้ยั่งยืน หากประชาชนต้องการรักษาสิทธิของตนเองให้ปลอดภัยในระบอบประชาธิปไตย ต้องเคารพสิทธิของผู้อื่นด้วย นั่นหมายความว่าควรมีความรับผิดชอบและดำเนินการเพื่อปกป้องสิทธิของทุกคน ประชาชนสามารถทำได้โดยใช้สิทธิของตนเอง เช่น การใช้สิทธิออกเสียง แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในชุมชนของตนเอง นอกจากนี้ การมีวินัยในตนเอง การอภัยให้ผู้อื่น และปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเคารพ ดังนั้น การมีค่านิยมที่ดีจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างประชาธิปไตยให้เข้มแข็งและช่วยให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมได้ หรือเป็นเงื่อนไขของการสร้างความเข้มแข็งของประชาสังคม (civil society)

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจหน้าที่ในการควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น การดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และจัดให้มีการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช พ.ศ. 2550 อีกทั้ง มาตรา 236 (8) ได้บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือสนับสนุนองค์การเอกชนในการ ให้การศึกษาแก่ประชาชน เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ให้เป็นภารกิจสำคัญอีกประการหนึ่ง และนับแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา เกิดกระแสความตื่นตัวของประชาชนที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดและเนื้อหาในรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะเรื่องสิทธิเสรีภาพ และการมีส่วนร่วม ทางการเมืองในการตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐและนโยบายสาธารณะเป็นอย่างมาก หน่วยงานของรัฐเองก็ให้ความสำคัญ กับการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และการตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามจุดอ่อนสำคัญในการเผยแพร่ความรู้ดังกล่าว คือมีการดำเนินงานที่ไม่ต่อเนื่องและมักสนองตอบนโยบายเพื่อสร้างฐานคะแนนนิยมของฝ่ายการเมืองมากกว่าที่จะคำนึงถึงโอกาสที่ประชาชนพึงได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง และมากพอที่จะปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของตนรวมถึงการสร้างความตระหนักที่จะไม่ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ไม่ฝ่าฝืนกฎหมาย และไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2559)

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 มาตรา 22 (5) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจ “ส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษา และ

องค์กรเอกชน ในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หรือให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการเลือกตั้ง และความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ” (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2565)

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2565 กำหนดให้มีศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย (ศส.ปชต.) ขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปัจจุบันมี ศส.ปชต. จำนวน 7,517 แห่ง ครอบคลุมทุกตำบลทั่วประเทศ ทำหน้าที่การสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแก่ประชาชนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2565)

การจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2559 รวม 93 แห่ง ซึ่งมีกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลเป็นสื่อบุคคล เป็นกลไกระดับพื้นที่ในการสร้างพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในชุมชน หมู่บ้าน ตำบลทั่วทั้งประเทศ โดยมุ่งหวังว่าหากประชาชนตระหนักและตื่นรู้ ในบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยแล้ว ก็จะมีจิตสำนึกรับผิดชอบเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้ง โดยไม่ยอมตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์ที่ใช้เงิน และผลประโยชน์บิดเบือนเจตนากรณีการเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม นำไปสู่การทุจริตซื้อสิทธิขายเสียงและการหาเสียงด้วยนโยบายขายฝันของนักการเมืองและพรรคการเมืองที่มุ่งชัยชนะในการเลือกตั้งอย่างปราศจากความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับประเทศชาติและประชาชน

การศึกษานี้จะมุ่งเน้นไปที่การสำรวจวิธีการบริหารงานของ ศส.ปชต. ในการดำเนินงานของ ศส.ปชต. ศึกษาปัญหาและอุปสรรค เช่น ปัญหาด้านทรัพยากรบุคคล การขาดความร่วมมือจากชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ การเข้าไม่ถึงกลุ่มเป้าหมาย และปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

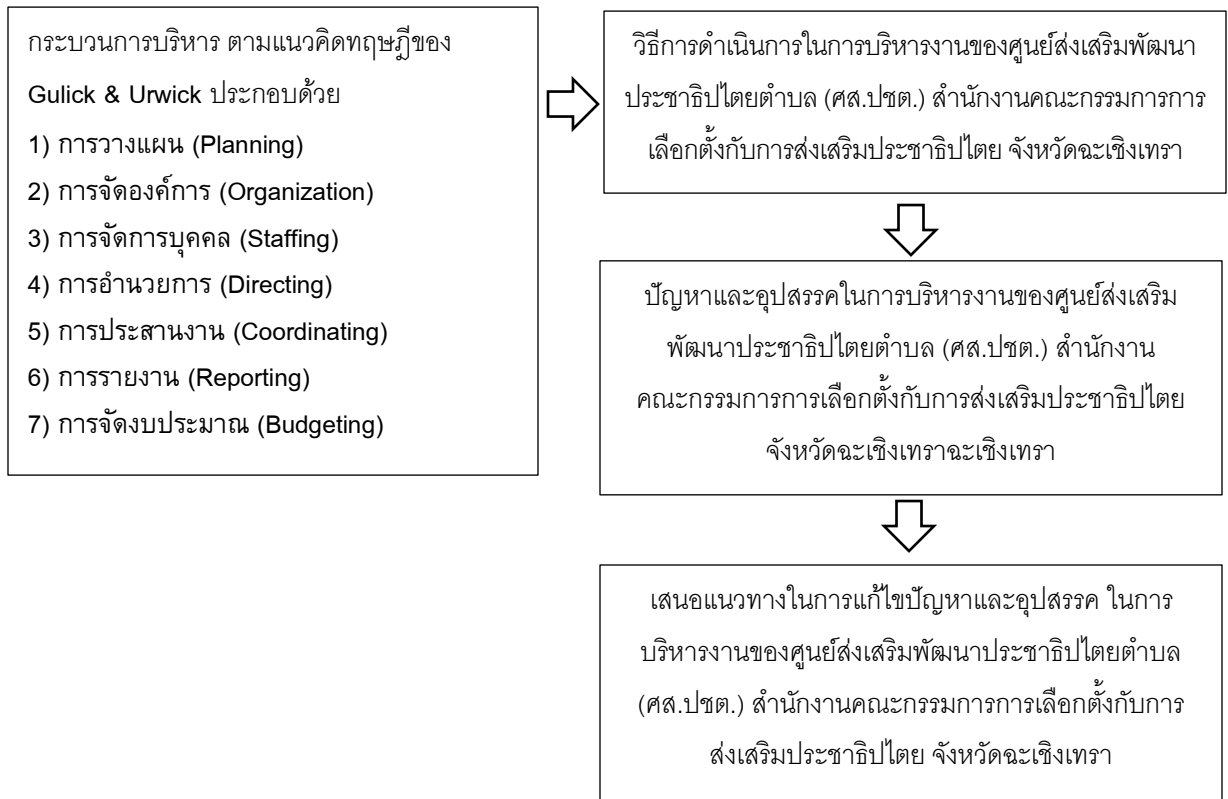
บทความนี้ได้ศึกษาและวิเคราะห์การบริหารงานของ ศส.ปชต. ในการส่งเสริมประชาธิปไตยในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมุ่งเน้นถึงวิธีการดำเนินงาน ปัญหาที่เกิดขึ้น และแนวทางในการแก้ไขปัญหา การศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินการในการบริหารงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการส่งเสริมประชาธิปไตย จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการส่งเสริมประชาธิปไตย จังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ในการบริหารงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการส่งเสริมประชาธิปไตย จังหวัดฉะเชิงเทรา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิธีการดำเนินการในการบริหารงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการส่งเสริมประชาธิปไตย จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามแนวคิดทฤษฎีของ Gulick & Urwick (1937, อ้างถึงใน ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์, 2566, หน้า 2) ได้รวบรวมกระบวนการบริหาร POSDCORB สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิด ในการศึกษาดังนี้

ทั้งนี้ การศึกษากระบวนการบริหาร POSDCORB ตามแนวคิดทฤษฎีของ Gulick & Urwick ที่ส่งผลต่อการบริหารงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการส่งเสริมประชาธิปไตย จังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถอธิบายได้ดังนี้

P การวางแผน ผู้บริหารต้องตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร กำหนดเป้าหมายทั้งระยะสั้นระยะยาวขององค์การและการวางแผนในการกระทำดังกล่าวนี้ผู้บริหารต้องพยากรณ์ถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเช่นแผนงานที่วางไว้เพื่อภาวะเศรษฐกิจที่รุ่งเรืองไม่อาจจะนำไปใช้ได้ทันทางปฏิบัติในภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ

O การจัดองค์การ ผู้บริหารต้องตัดสินใจเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบที่จำเป็นต่อการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารต้องกำหนดแบบขององค์การเพื่อปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนดไว้

S การจัดการบุคคล การบริหารบุคคลเกี่ยวข้องกับการจัดหาบุคคลที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน เมื่อผู้บริหารได้กำหนดตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างเหมาะสมในหน้าที่การจัดการองค์การแล้ว หน้าที่การจัดการองค์การและการบริหารบุคคลเป็นงานที่ต้องปฏิบัติอยู่เรื่อยๆ ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งและบุคคล

D การอำนาจการ หน้าที่การสั่งการเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบภายในองค์การ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่สมาชิกทุกคนภายในองค์การต่างรวมพลังเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารต้องมีหน้าที่ออกคำสั่งชี้แนะผู้ใต้บังคับบัญชาว่าจะต้องปฏิบัติงานอย่างไรเมื่อไร และต้องเป็นที่แน่ใจได้ว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทราบถึงความต้องการของผู้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน

Co การประสานงาน การปฏิบัติงานของสมาชิกองค์การต้องมีความเกี่ยวข้องระหว่างกัน ดังนั้นการประสานงานจะก่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

R การรายงาน การทำรายงานเป็นหน้าที่เกี่ยวกับการรายงานผลการปฏิบัติงานและเป็นแนวทางที่ใช้ในการควบคุมการปฏิบัติงานได้ ในที่นี้รวมถึงการติดต่อสื่อสารด้วย การทำรายงานทำให้ผู้บังคับบัญชาและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชารับรู้ถึงความเป็นไปและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อองค์การ

B การจัดงบประมาณ งบประมาณเป็นแผนงานชนิดหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงการจ่ายเงินจำนวนหนึ่งเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากงบประมาณจะเป็นแผนงานชนิดหนึ่งแล้ว งบประมาณยังเป็นแนวทางของการควบคุมด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการวิจัย 2 วิธี ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยจะทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) ซึ่งรวมถึงเอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ รายงานการประชุม คู่มือปฏิบัติงาน รวมถึงระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และเอกสารทางราชการอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาที่เกิดขึ้นในการส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น

2. การวิจัยสนาม (Field Research) ผู้วิจัยจะลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ เช่น กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) หรือบุคคลที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานส่งเสริมประชาธิปไตยในพื้นที่ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการสัมภาษณ์จะใช้วิธีการสัมภาษณ์ในแต่ละประเด็นที่ต้องการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ข้อมูลจากบุคคลสำคัญจำนวน 5 คน ที่มีบทบาทหรือความเกี่ยวข้องกับการบริหารงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) และการส่งเสริมประชาธิปไตยในจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และครอบคลุมเกี่ยวกับการดำเนินงาน ดังนี้:

1. ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 1 คน
มีบทบาทสำคัญในการกำกับและดูแลการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในระดับจังหวัด รวมถึงการส่งเสริมประชาธิปไตยในพื้นที่
2. ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 1 คน
มีบทบาทสำคัญในการกำกับและดูแลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยของชุมชน รวมถึงการพัฒนาความเข้าใจและทักษะของประชาชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง
3. รองผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 1 คน
สนับสนุนการบริหารงานและให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งและการส่งเสริมประชาธิปไตยในจังหวัด
4. หัวหน้ากลุ่มงานจัดการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วม สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 1 คน
มีหน้าที่ในการจัดการกิจกรรมทางการเลือกตั้งและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการการเลือกตั้ง รวมถึงการดำเนินงานของ ศส.ปชต.
5. บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย จำนวน 1 คน
ผู้มีส่วนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) และการส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนด ที่แน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามเดียวกัน (อ้างถึงใน วิโรจน์ ก่อสกุล, 2567, หน้า 51) และการสัมภาษณ์จะทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้กำหนดวันนัดหมายวันสัมภาษณ์ โดยได้แจ้งให้ผู้ให้สัมภาษณ์ทราบก่อนล่วงหน้า ในการสัมภาษณ์จะใช้การจดบันทึกการบันทึกเสียง โดยก่อนการสัมภาษณ์จะขออนุญาต ผู้ให้สัมภาษณ์ในการบันทึกการสนทนาทุกครั้งที่ โดยประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เป็นไปตามตัวแบบของการนโยบายนโยบายไปปฏิบัติของ Meter and Horn (2550, หน้า 24 - 25, อ้างถึงใน บุญเกียรติ การะเวกพันธ์, 2567, หน้า 10 - 12) และของ Sabatier and Mazmanian (2550, หน้า 26 - 27, อ้างถึงใน บุญเกียรติ การะเวกพันธ์, 2567, หน้า 12 - 13)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ หนังสือทั่วไป เอกสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะ และการนโยบายนโยบายไปปฏิบัติ เอกสารของทางราชการ ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.)
2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยสนาม (Field Research) โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากผู้ให้

ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นคำถามในการสัมภาษณ์และจดบันทึกข้อมูลและบันทึกเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการทำการศึกษานี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีขั้นตอน ในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็นตามทฤษฎีและตัวแบบของการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Meter and Horn (2550, หน้า 24-25, อ้างถึงในบุญเกียรติ การะเวกพันธ์, 2567, หน้า 10-12) และของ Sabatier and Mazmanian (2550, หน้า 26-27, อ้างถึงใน บุญเกียรติ การะเวกพันธ์, 2567, หน้า 12-13)
2. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นคำถาม แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลไปวิเคราะห์
3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นคำถาม แล้วนำมาเปรียบเทียบข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อจะได้ทราบถึงลักษณะที่มีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันของข้อมูล ก่อนนำข้อมูลไปวิเคราะห์
4. นำข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบมาวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อสรุปผลการวิจัยการบริหารศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการส่งเสริมประชาธิปไตย จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยเอกสารและวิจัยสนาม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 วิธีการดำเนินการในการบริหารงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการส่งเสริมประชาธิปไตย จังหวัดฉะเชิงเทรา

P การวางแผน ผู้บริหารต้องกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และแนวทางดำเนินงานของ ศส.ปชต. เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับตำบล โดยกำหนดแผนงานและกิจกรรม เช่น การอบรมอาสาสมัคร ศส.ปชต. การให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างต่อเนื่องโดยไม่ทิ้งระยะเวลาในการจัดอบรม หรือดำเนินกิจกรรม เฉพาะช่วงเวลาก่อนมีการจัดการเลือกตั้งเท่านั้น และทำการประเมินปัญหาและอุปสรรค เช่น ประชาชนขาดความรู้เรื่องสิทธิเลือกตั้ง หรือไม่ให้ความสนใจต่อการเมืองท้องถิ่น และหาแนวทางแก้ไข โดยนำข้อมูลสถิติ เช่น อัตราการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง เพื่อนำมาประกอบการวางแผนกิจกรรม

O การจัดการ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการส่งเสริมประชาธิปไตย จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการจัดการ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบโดยการคัดเลือก และแต่งตั้งกรรมการ ศส.ปชต. ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้และความเข้าใจในหลักประชาธิปไตย และได้รับคัดเลือกจากภาคประชาชนในพื้นที่ เพื่อทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครช่วยงานด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับชุมชน โดยทั่วไปจะมีองค์ประกอบดังนี้

1. ประธานศูนย์ – เป็นผู้บริหารและกำกับดูแลกิจกรรมของศูนย์
2. รองประธานศูนย์ – ช่วยเหลือประธานศูนย์ในการบริหารงาน
3. เลขานุการศูนย์ – ดูแลด้านเอกสาร การประชุม และการติดต่อประสานงาน มักเป็นครู กศน.ตำบล
4. กรรมการจากภาครัฐ – อาจเป็นเจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. หรือเทศบาล
5. กรรมการจากภาคประชาชน – ตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ เยาวชน หรือองค์กรสตรี
6. กรรมการจากภาคการศึกษา – ตัวแทนจากสถานศึกษาในพื้นที่ เช่น ครู อาจารย์
7. กรรมการจากภาคเอกชน – ตัวแทนจากภาครัฐกิจหรือภาคเกษตรกรรม
8. ที่ปรึกษาศูนย์ – บุคคลที่มีประสบการณ์ด้านประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง

S การจัดการบุคคล การบริหารบุคคลของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) จังหวัดฉะเชิงเทรา ศส.ปชต. มักประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้และความเข้าใจในหลักประชาธิปไตย และได้รับการสรรหาคัดเลือกจากภาคประชาชนในพื้นที่ เพื่อทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครช่วยงานด้านการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย การเลือกตั้ง และสิทธิหน้าที่ของพลเมือง รวมถึงการทำงานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น

D การอำนวยความสะดวก การสั่งการ และการให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน จากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมอบหมายหน้าที่ให้ อาสาสมัคร ศส.ปชต. ตามความสามารถ แนะนำวิธีใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการทำงาน เช่น กลุ่มไลน์ ศส.ปชต. เพื่อสื่อสารและอำนวยความสะดวก และจัดประชุมและติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะ เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด

Co การประสานงาน การปฏิบัติงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) จำเป็นที่จะต้องทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ และประสานงานกับหน่วยงานรัฐอื่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียน และมหาวิทยาลัยในพื้นที่ เพื่อจัดโครงการให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตยแก่เยาวชน

R การรายงาน การทำรายงานผลการดำเนินงานเพื่อการติดตามและพัฒนา โดยการจัดทำ รายงานประจำเดือนและประจำปี นำเสนอผลการดำเนินงานให้สำนักงาน กกต. จังหวัดฉะเชิงเทรา ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ระดับความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยของประชาชน และแนวโน้มการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และสรุปทบทเรียนจากปัญหาที่พบ เช่น ประชาชนไม่สนใจการเลือกตั้ง หรือขาดความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย และนำไปปรับปรุงการดำเนินงาน

B การจัดงบประมาณ การวางแผนและควบคุมงบประมาณให้เพียงพอและเหมาะสม โดยวางแผนงบประมาณของ ศส.ปชต. ให้เพียงพอสำหรับกิจกรรม เช่น การจัดอบรม การประชาสัมพันธ์ และการบริหารจัดการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล

ประเด็นที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการส่งเสริมประชาธิปไตย จังหวัดฉะเชิงเทรา

จากผลการศึกษา ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการบริหารงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการส่งเสริมประชาธิปไตย จังหวัดฉะเชิงเทรา

จากผลการวิจัยพบว่า ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไรก็ตาม ยังคงมีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรงบประมาณ และการเข้าถึงประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของศูนย์และอาจทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นเป็นไปอย่างล่าช้า เพื่อให้ศูนย์สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรมีการปรับปรุงในด้านต่อไปนี้:

1. การสนับสนุนงบประมาณ: หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มงบประมาณเพื่อให้ศูนย์สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ: ควรนำแพลตฟอร์มออนไลน์มาใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลและจัดกิจกรรม เพื่อเพิ่มการเข้าถึงของประชาชนทุกกลุ่ม

3. การขยายกลุ่มเป้าหมาย: พัฒนาแนวทางให้กลุ่มวัยทำงานสามารถมีส่วนร่วมได้มากขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมช่วงเย็นหรือวันหยุด

การวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลมีศักยภาพในการเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาการเมืองภาคประชาชน แต่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมทั้งในด้านงบประมาณ เทคโนโลยี และกลยุทธ์ในการเข้าถึงประชาชน หากสามารถปรับปรุงจุดอ่อนเหล่านี้ได้ ศูนย์ฯ จะสามารถเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับชุมชนได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) การนำนโยบายของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) มาปฏิบัติให้สำเร็จต้องดำเนินการตาม ระเบียบ หลักเกณฑ์ ความร่วมมือร่วมใจ เห็นพ้องในวัตถุประสงค์ร่วมกัน คำนึงถึงประโยชน์ของบ้านเมือง ประชาชนมีจิตสำนึก มีวิถีชีวิตประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ มีความเสียสละและความซื่อสัตย์สุจริต นโยบายที่นำมาปฏิบัติก็จะประสบผลสำเร็จ

2) การคัดเลือกกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล ควรเป็นผู้มีจิตสำนึกสาธารณะ และเป็นผู้มีจิตอาสาในการปฏิบัติหน้าที่ มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการศูนย์ฯ ไม่มีค่าตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น ดังนั้นจึงต้องเลือกผู้ที่มีจิตอาสาจริงๆ ในการเข้ามาทำงาน

3) มีการประชาสัมพันธ์ และรณรงค์ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล อย่างต่อเนื่อง และศูนย์ควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมขององค์กรต่างๆ

4) คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล และประชาชนในชุมชน ควรให้ความร่วมมือกัน เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์

5) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ในเรื่องการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล และที่สำคัญในเรื่องวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ฯ ต้องอธิบายทำความเข้าใจให้คณะกรรมการศูนย์ทุกท่านได้เข้าใจอย่างถ่องแท้

- 6) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรมีการตรวจติดตามการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลอย่างสม่ำเสมอเพื่อจะได้รับทราบปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ รวมทั้งต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ
- 7) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนภารกิจของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล ในการส่งเสริมประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง เพื่อเป็นการปลูกฝังวิถีประชาธิปไตย และเพื่อปลูกจิตสำนึกให้เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และประชาชน มีวิถีชีวิตประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ มีความเสียสละและความซื่อสัตย์สุจริต รวมถึงกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมพล ศรีหงษ์. (2564). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบวรวิชาการนำนโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผลนโยบาย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
- ชลิตา ศรีมณี. (2558). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบวรวิชาขอบข่ายและแนวคิดเชิงทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.

เดช อุณหจิริงรักษ์. (2567). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหารงานวิชาการและจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.

เด็จณรงค์ แทนคาม. (2556). การนำนโยบายการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐไปปฏิบัติ: ศึกษากรณี สำนักงาน ป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ เขต 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/index.php>

บุญเกียรติ การะเวกพันธ์. (2567). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหารงานวิชาการนำนโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผลนโยบาย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต.

มยุรี อนุมารราชธน. (2556). นโยบายสาธารณะ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

รัชดา คำเสมานันท์. (2562). รายงานการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของกรมการศุนย์ ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. ค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2568, จาก http://journal.lib.buu.ac.th/index.php/law/article/view/6703?utm_source=chatgpt.com

ราชกิจจานุเบกษา. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542. สำนักนายกรัฐมนตรี: ผู้แต่ง.

วรพัชร สุชาติพิมลธร. (2566). รายงานการวิจัยเรื่อง การนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ กรณีศึกษาองค์การ บริหารส่วนตำบลเทพราช จังหวัดฉะเชิงเทรา. ค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/index.php>

วิโรจน์ ก่อสกุล. (2566ก). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์.กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.

วิโรจน์ ก่อสกุล. (2564ข). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหารเชิงวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.

วิโรจน์ ก่อสกุล. (2564ค). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหารองค์การและนวัตกรรมในองค์การ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.

ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์. (2566). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหารงานวิชาการและแนวคิดเชิงทฤษฎีรัฐประศาสน ศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐ ประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต.

ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์. (2567). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผล นโยบาย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต.

สถาบันพระปกเกล้า. (2546). วารสารสถาบันพระปกเกล้า. ค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <http://www.kpi.ac.th>

สุชานาถ ทาชาวนา. (2563). รายงานการวิจัยเรื่อง ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการส่งเสริมประชาธิปไตยจังหวัดลำปาง. ค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2567, จาก <https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/11956?locale=th>

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2561). คู่มือปฏิบัติงานศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยและ การเลือกตั้งตำบล (ศส.ปชต). กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2557.). บันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2566.). รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนา ประชาธิปไตย (ศส.ปชต.)” ของคณะกรรมการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา. ค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/607888>